

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 27 Temmuz 2015
Sayı : 216

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununda Değişiklik Yapılması
Hakkında Kanun Teklifim ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Namık Havutça
Balıkesir Milletvekili

28 Temmuz 2015

TBMM
GENEL EVRAK

28 Temmuz 2015

No: 10833

1083

2911 SAYILI TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞLERİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 2911 Sayılı Kanunun 6'ncı maddesi 2'inci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2- 2911 Sayılı Kanunun 9'uncu maddesinde yer alan "düzenlenir" ibaresi "düzenlenebilir" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 3- 2911 Sayılı Kanunun 10'uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"MADDE 10- Düzenleme kurulu toplantı ya da gösteri yürüyüşünü üyeleri tarafından imzalayacakları bir bildirim yazısı ile toplantının yapılacağı yerin bağlı bulunduğu valilik veya kaymakamlığa verebilir.

Toplantının yapılacağı yer, gün, başlayış ve bitiş saatlerinde başka bir toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleniyor olması halinde mülki idare amiri toplantıların ve gösteri yürüyüşlerinin etkin biçimde yapılması için gerekli tedbirleri alır.

MADDE 4- 2911 Sayılı Kanunun 11'inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 5- 2911 Sayılı Kanunun 12'inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"MADDE 12- Düzenleme kurulu, toplantının sükun ve düzenini sağlar. Kurul, gerekli gördüğünde güvenlik kuvvetlerinin yardımını isteyebilir."

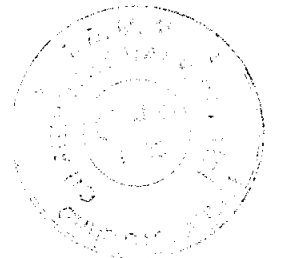
MADDE 6- 2911 Sayılı Kanunun 13'üncü maddesinin son fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 7- 2911 Sayılı Kanunun 14'üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"MADDE 14 – Düzenleme kurulu toplantı ya da gösteri yürüyüşü ile ilgili bildirim verildiği valilik veya kaymakamlığa toplantının geri bırakıldığı yazı ile bildirebilir."

MADDE 8- 2911 Sayılı Kanunun 15'inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"MADDE 15 – Bir il sınırı içinde aynı günde birden çok toplantı ve gösteri yürüyüşü yapılacağına valiliğe bildirilmesi halinde vali, emrindeki güvenlik kuvvetlerinin ve gerektiğinde yararlanabileceği diğer güçlerin bu toplantıların ve gösteri yürüyüşlerinin güvenlik içinde yapılmasını sağlamaya yeterli olmaması durumunda, toplantılardan bir kısmını on günü aşmamak üzere bir kez erteleyebilir. Bu ertelemeye bildirim önceliği göz önünde bulundurulur.

GENEL GEREKÇE

İnsan hak ve özgürlükleri arasında yer alan toplantı ve gösteri yürüyüşleri hak ve özgürlüğünün ülke mevzuatında düzenlenme şekli ile ülkede uygulanırlığı, o ülkede demokrasi ve insan hakları alanındaki önemli göstergelerden biridir.

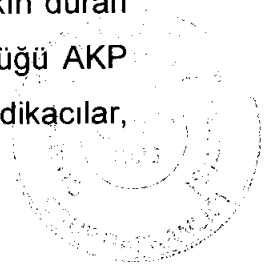
8 Ekim 1983'te yürürlüğe giren 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası toplanma ve yürüyüş hakkının yanı sıra temelde düşünceyi ifade etme özgürlüğünün etkin biçimde kullanılabilmesini içeren bir yasal düzenleme olarak Türk Hukuku'nda yerini almıştır.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı, "Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir" ifadeleriyle askeri darbe ürünü olan 1982 Anayasasının 34'üncü maddesinde hüküm altına alınmıştır.

Mevzuat ve Uygulamalar

2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası, hakkı tanıdıktan sonra toplantı ve gösteri yürüyüşünün nerede, ne zaman ve nasıl yapılabileceğini ayrıntılı biçimde düzenlemiş, kamu yetkililerine çeşitli hallerde toplantı ve gösteri yürüyüşünü erteleme, hatta yasaklama yetkisini vermiştir. Özellikle kanunun 23'üncü maddesi bir toplantının veya gösteri yürüyüşünün nasıl yasadışı hale geldiğini 24'üncü maddede böyle bir toplantının nasıl dağıtılacağı anlatılmış ve hüküm altına alınmıştır.

Uygulamaya gelindiğinde kanun hükümlerince korunan hak tüm yönleriyle değerlendirilmeli ve o çerçevede bir yorum yapılması gerekirken; idarenin düzenleyici işlemlerle hakların kullanılmasını sınırlaması, kanunun uygulanmasında idareye keyfi yorum alanları bırakılmasının yanı sıra toplantı veya gösteri yürüyüşlerinin yapılacağı yerin belirlenmesinde, bu faaliyetlerin ertelenmesi veya yasaklanmasında, yasadışına çıkıldığının takdiri ve müdahale edilmesinin kişisel ya da siyasi düşüncelerle keyfi olarak belirlenmesi söz konusu olabilmektedir. Hukuk devleti ilkesi çerçevesinde yasaya ve yetkilere uygun olarak uygulanması gereken kurallar iktidara yakın duran kişi ya da tüzel kişiliklere karşı esnetilebilmekte, toplantı ve gösteri özgürlüğü AKP hükümetine yakın çevrelere tanınmakta, muhalif öğrenciler, siyasetçiler, sendikacılar,

dernekler gibi kişi ve tüzel kişilikler demokratik hak ve taleplerinin karşılığı olarak polisin orantısız gücü, biber gazı, tazyikli suyu ile karşı karşıya kalmaktadır.

Silahlı ve saldırgan toplantıların yasadışı kabul edilmesi ve gerekli hallerde dağıtılması toplantı ve gösteri yürüyüşleri hakkının bizzat kendisinin korunması olmakla birlikte, yorum ile suiistimal edilerek barışçıl bir gösteri yürüyüşü veya toplantı yasadışı kabul edilebilmekte ve ortaya hukuk ve hak ihlalleri çıkmaktadır.

Hak İhlalleri ve Yargıtay Kararları

İç hukukta Yargıtay kararlarına bakıldığında "demokratik tepki" ifadesi ile karşılaşıldığı görülür. Yargıtay 8.Ceza Dairesi'nin 1997 yılında verdiği (E.1997/10518 K.1997/11612) kararında; domates üreticilerinin düşük fiyatı protesto amacıyla ürünlerini yollara döküp sonra da dağılmaları "demokratik hakların elde edilmesine yönelik" olarak değerlendirilmiş ve suç oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yargıtay 8. Ceza Dairesi (E.2002/486 K.2002/5488 T.25.4.2002) kararında da özelleştirmeyi protesto eden işçilerin birkaç yüz metre yürüdükten sonra dağılmaları da "demokratik tepki" olarak yorumlanmıştır. Yine, Yargıtay 8. Ceza Dairesi (E.2002/949 K.2002/7518 T.27.6.2002; E.2003/1359 K.2004/1085 T.17.2.2004) kararlarında da çevreci için yapılan eylemleri "toplumsal refleks" olarak yorumlanmıştır.

Demokratik hak talep eden barışçıl gösteri ve toplantıları, protesto eylemlerini, anlık gelişen ve barışçıl nitelik taşıyan eylemleri 2911 sayılı yasa kapsamında değerlendirmek ifade özgürlüğünün yapısına uygun değildir.

Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Hakkının Uluslararası Hukukta Yeri ve Türk Hukukunu Bağlayan Mevzuat

Toplanma ve yürüyüş hakkı çeşitli uluslararası belgelerde düzenlenmiştir. 10 Aralık 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 20'inci maddesi toplanma ve örgütlenme haklarını düzenlemiştir. 20'inci madde "Herkes barışçıl biçimde toplanma, dernek kurma ve derneğe katılma özgürlüğüne sahiptir" demektedir.

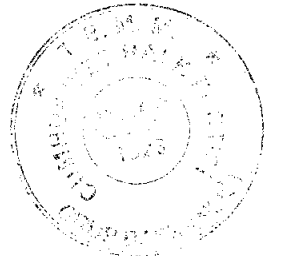

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10 ve 11'inci maddeleri ifade ve toplanma özgürlüğü hakkındadır. 10'uncu maddede "Herkes görüşlerini açıklama ve anlatım hakkına sahiptir. Bu kanaat özgürlüğünü ve resmi makamların müdahalesi ve memleket sınırları mevzu bahis olmaksızın ve haber veya fikir almak veya vermek serbestisini de içerir..." denirken 11'inci maddede "Herkes barışçı amaçlarla toplantılar yapmak, dernek kurmak, ayrıca çıkarlarını korumak için başkaları ile birlikte sendikalar kurmak ve bunlara katılmak haklarına sahiptir" ifadesi yer almaktadır.

Birleşmiş Milletler Kişisel ve Siyasal Haklara ilişkin Uluslararası Sözleşmesi'nin 19'uncu maddesinde "Herkesin, düşündüklerini anlatım özgürlüğü vardır. Bu hak herkesin hiçbir sınır tanımaksızın her çeşit bilgi ve fikri, sözlü, yazılı ya da basılı biçimde sanat eserleri biçiminde ya da kendi seçeceği herhangi bir başka biçimde araştırma, edinme ve iletme özgürlüğünü de içine alır" denilirken, 21'inci maddesinde de "Herkese, barışçı toplanma hakkı tanınır. Bu hakkın kullanılmasına, demokratik bir toplumda ulusal güvenlik ya da kamu güvenliği, kamu düzeni, kamu sağlığı ve genel ahlakın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması bakımından gerekli olan ve yasayla belirlenenler dışında hiçbir kısıtlama konamaz." ifadeleri bulunmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de yakın zamanda verdiği iki kararda kamu düzeni açısından tehlike yaratmayan barışçı gösterilerde yer alan göstericilere karşı biber gazı ve benzeri araçlarla sert müdahalede bulunulmasının hak ihlali olduğuna karar vermiştir (Nurettin Aldemir kararı 18 Aralık 2007; Saya Kararı 7 Ekim 2008).

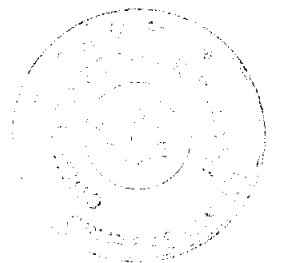
Hukukun evrensel ilkelerine göre özgürlükler asıl ve esas, yasaklar ve sınırlamalar ise istisnadır. 7/5/2004 tarih ve 5170 sayılı kanunun 7'inci maddesi ile 90'ıncı maddeye eklenen "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır" ifadesi ile uluslararası sözleşmeler; kanun üstü ve anayasa hükmü niteliği kazanmıştır. Bununla birlikte, 125'inci maddedeki beşinci fıkrasındaki hüküm uluslararası sözleşmelerle çelişmekte böylelikle iç hukukta uluslararası sözleşmelerin hükümleri geçerlilik kazanmaktadır.

Bununla birlikte barışçıl olmayan, silahlı ve saldırgan yasadışı hale gelen bir gösteriye müdahale edilmesi ve gerektiğinde dağıtılması mutlaka hukuk kuralları içinde olmalıdır.

Bu gün, birçok barışçıl, demokratik hak talep edenlerin toplantıları yasadışı ilan edilerek orantısız güç ile dağıtılmaktadır. Tekel işçilerinden, ODTÜ öğrencilerine birçok eylemde “yasa dışılığı” bahane eden iktidar barışçıl gösterileri, toplantıları orantısız güç kullanarak dağıtmıştır.

Gezi Parkı eylemleriyle iktidarın doruk noktasına getirdiği (Yere düşen kişileri tekmelemek, saçlarını çekerek sürüklemek, kişinin doğrudan yüzüne biber gazı sıkmak, plastik mermi ile silahsız eylemcilere ateş ederek yaralanmalarına, ölümlerine neden olmak gibi orantısız güç kullanılmasının ötesine geçerek kasten eylemde bulunmak gibi...) bu hak ihlalleri 2911 Sayılı Kanunu yoruma açık maddelerinin yeniden düzenlenmesini gerekliliğini gündeme getirmiştir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü yer ve güzergahı

Madde 6 – Toplantı ve gösteri yürüyüşleri, tüm il veya ilçe sınırları içerisinde aşağıdaki hükümlere uyulmak şartıyla her yerde yapılabilir.

Şehir ve kasabalarda ve gerekli görülen diğer yerlerde hangi meydan ve açık yerlerde veya yollarda toplantı veya yürüyüş yapılabileceği ve bu toplantı ve yürüyüş için toplanma ve dağılma yerleri ile izlenecek yol ve yönler vali ve kaymakamlarca kararlaştırılarak alışılmış araçlarla önceden duyurulur. Bu yerler hakkında sonradan yapılacak değişiklikler duyurudan onbeş gün sonra geçerli olur. Toplantı yerlerinin tespitinde gidiş gelişi, güvenliği bozmayacak ve pazarların kurulmasına engel olmayacak biçimde, toplantıların genel olarak yapıldığı, elektrik tesisatı olan yerler tercih edilir.

Bildirim verilmesi

Madde 10 – (Değişik: 3/8/2002-4771/5 md.) Toplantı yapılabilmesi için, düzenleme kurulu üyelerinin tamamının imzalayacakları bir bildirim, toplantının yapılmasından en az kırksekiz saat önce ve çalışma saatleri içinde, toplantının yapılacağı yerin bağlı bulunduğu valilik veya kaymakamlığa verilir.

Bu bildirimde;

- a) Toplantının amacı,
- b) Toplantının yapılacağı yer, gün, başlayış ve bitiş saatleri,
- c) Düzenleme kurulunun başkan ile üyelerinin açık kimlikleri, meslekleri ikametgahları ve varsa çalışma yerleri,

Belirtilir ve bildirimde yönetmelikte gösterilecek belgeler eklenir.

Bu bildirim karşılığında gün ve saati gösteren alındı belgesi verilmesi zorunludur.

Bu bildirim, valilik veya kaymakamlıkça kabul edilmez veya karşılığında alındı belgesi verilmez ise keyfiyet bir tutanakla tespit edilir. Bu halde noter vasıtasıyla ihbar yapılır. İhbar saati bildirimin verilme saati sayılır.

Aynı yerde, aynı gün toplantı yapmak üzere ayrı ayrı düzenleme kurullarınca bildirim verilmişse ilk verilen bildirim geçerlidir. Diğerlerine durum hemen yazılı olarak bildirilir.

Toplantının yapılması

Madde 11 – Toplantı, 6 ncı madde hükümlerine uymak suretiyle bildirimde belirtilen yerde yapılır. Düzenleme kurulu, kendi üyelerinden başkan dahil en az yedi kişiyi toplantının yapıldığı yerde bulundurmakla yükümlüdür. Bu husus, katılanların kimlikleri belirtilmek suretiyle hükümet komiserince bir tutanakla tespit edilir.

Düzenleme kurulunun görev ve sorumlulukları

Madde 12 – Düzenleme kurulu, toplantının sükun ve düzenini, bildirimde yazılı amaç dışına çıkılmamasını sağlamakla yükümlü ve sorumludur. Kurul, bunun için gereken önlemleri alır ve gerektiğinde güvenlik kuvvetlerinin yardımını ister. Alınan önlemlere rağmen sükun ve düzenin sağlanamaması halinde, kurul başkanı toplantının sona erdirilmesini hükümet . komiserinden isteyebilir.

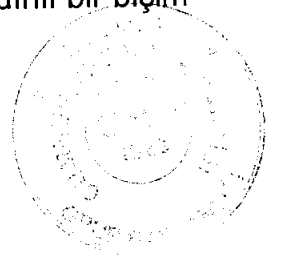
Düzenleme kurulunun sorumluluğu, topluluk toplantı yerinden tamamen dağılıncaya kadar sürer,

Hükümet komiseri ve yetkileri

Madde 13 – Valilik ve kaymakamlıkça; hakim ve savcılar ve bu sınıftan sayılanlar ile Silahlı Kuvvetler, adalet, genel ve özel kolluk kuvvetleri mensupları hariç olmak üzere, il veya ilçelerdeki mülki idare amirliği hizmetleri sınıfına dahil memurları ile diğer kamu görevlilerinden müdür, amir veya bunların yardımcıları arasından bir kişi, hükümet komiseri olarak ve gerektiğinde iki kişi de hükümet komiseri yardımcısı olarak görevlendirilir.

Hükümet komiseri, toplantı yerinde uygun göreceği bir yerde bulunur ve toplantıyı teknik ses alma cihazları, fotoğraf ve film makineleri gibi araçlarla tespit ettirebilir.

Hükümet komiseri, 12 nci maddede öngörülen durumlarda düzenleme kurulu başkanının isteği veya toplantının sürmesini imkansız kılacak derecede genel sükun ve düzeni bozacak ve suç teşkil edecek nitelikte sözle veya eylemle saldırlı bir biçim alması halinde toplantıyı sona erdirmeye yetkilidir.

Toplantının Ertelenmesi veya Yasaklanması

Düzenleme kurulunun toplantıyı geri bırakması

Madde 14 – Toplantı, toplantının yapılacağı saatten en az yirmidört saat önce düzenleme kurulunun çoğunluğu tarafından, bildirimin verildiği valilik veya kaymakamlığa yazı ile bildirilmek şartıyla kırksekiz saati geçmemek üzere yalnız bir kez geri bırakılabilir.

Birden fazla toplantıları erteleme

Madde 15 – Bir il sınırı içinde aynı günde birden çok toplantı yapılmak istenmesi halinde vali, emrindeki güvenlik kuvvetlerinin ve gerektiğinde yararlanabileceği diğer güçlerin bu toplantıların güvenlik içinde yapılmasını sağlamaya yeterli olmadığı kanısına varırsa, toplantılardan bir kısmını on günü aşmamak üzere bir kez erteleyebilir. Bu ertelemelerde müracaat önceliği göz önünde bulundurulur.

Toplantının bölge valiliği ve İçişleri Bakanlığınca ertelenmesi

Madde 16 – a) Bir bölge valiliğine bağlı illerden; birden çok ilde aynı günde toplantı yapmak için bildirim verilmesi üzerine, toplantı güvenliğini sağlamak amacıyla ilgili valilerce bölge valiliğinden takviye istenmesi halinde, bölge valisi bu isteklerin karşılanamayacağı kanısına varırsa, takviye gönderilemeyen illerdeki toplantılar on günü aşmamak üzere bölge valiliğince bir kez ertelenebilir.

b) Aynı günde birden çok bölge valiliğine bağlı illerde toplantı yapmak için bildirim verilmesi üzerine, toplantı güvenliğini sağlamak amacıyla ilgili bölge valilerince İçişleri Bakanlığından takviye istenmesi halinde, İçişleri Bakanlığı bu isteklerin karşılanamayacağı kanısına, varırsa, takviye gönderilemeyen bölge valiliğine bağlı illerdeki toplantılar on günü aşmamak üzere İçişleri Bakanlığınca bir kez ertelenebilir.

Ertelirmede müracaat önceliği göz önünde bulundurulur.(1)

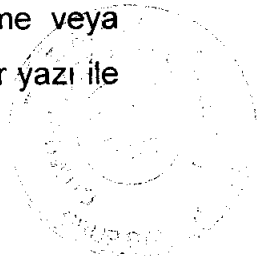
Toplantının ertelenmesi veya bazı hâllerde yasaklanması(1)

Madde 17 -(Değişik:26/3/2002 - 4748/6 md.)

Bölge valisi, vali veya kaymakam, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla belirli bir toplantıyı bir ayı aşmamak üzere erteleyebilir veya suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması hâlinde yasaklayabilir.(1)

Yasaklama veya erteleme kararının tebliği(1)

Madde 18 – Bölge valisi, Vali veya kaymakamlarca ertelenen veya yasaklanan veya İçişleri Bakanlığı tarafından ertelenen toplantılara ilişkin gerekçeli erteleme veya yasaklama kararı toplantının başlama saatinden en az yirmidört saat önce bir yazı ile

düzenleme kurulu başkanına veya bulunamadığı takdirde üyelerden birine tebliğ edilir. Vali veya kaymakamlarca ertelenen veya yasaklanan toplantılar hakkında bölge valiliğine ve İçişleri Bakanlığına, bölge valilerince ertelenen veya yasaklanan toplantılar için de İçişleri Bakanlığına bilgi verilir.

